

Αξιοποίηση θεσμικών δυνατοτήτων

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ιδρυτικός νόμος του Συνηγόρου του Πολίτη (2477/97) προβλέπει μια δέσμη θεσμικών μέσων που αποσκοπούν να διασφαλίσουν την αποτελεσματικότητά του ως εξωδικαστικού μηχανισμού ελέγχου και διαμεσολάβησης και να κατοχυρώσουν την ανεξαρτησία του. Τα μέσα αυτά εκτείνονται από τη δυνατότητα απλής παρέμβασης για την επίλυση διαφοράς μεταξύ πολιτών και διοικητικών υπηρεσιών έως τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας του Συνηγόρου.

Ο ιδρυτικός νόμος του Συνηγόρου του Πολίτη προβλέπει τη σύνταξη:

α) ετήσιας έκθεσης του έργου του, η οποία υποβάλλεται στον Πρωθυπουργό και τον Πρόεδρο της Βουλής και κοινοποιείται στον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης,

β) πορισμάτων για τις διερευνώμενες υποθέσεις, τα οποία γνωστοποιούνται στον καθ' ύλην αρμόδιο υπουργό και τις αρμόδιες υπηρεσίες (άρθρο 4, παράγρ. 6), και

γ) ειδικών εκθέσεων, που γνωστοποιούνται στους καθ' ύλην αρμόδιους υπουργούς (άρθρο 3, παράγρ. 5).

Θεσμική εγγύηση της αποτελεσματικότητας και της λειτουργικής ανεξαρτησίας της Αρχής αποτελεί και η δυνατότητα αυτεπάγγελτης έρευνας, η οποία, ωστόσο, μπορεί να ενεργοποιηθεί μόνο σε περιπτώσεις «που έχουν προκαλέσει ιδιαίτερο ενδιαφέρον της κοινής γνώμης» (άρθρο 4, παράγρ. 1).

Η δυνατότητα διενέργειας αυτοψίας προβλέπεται ρητά στο άρθρο 4, παράγρ. 5 του ιδρυτικού νόμου του Συνηγόρου του Πολίτη και δεν τελεί υπό την άδεια καμίας άλλης αρχής. Οι αυτοψίες που διεξήγαγαν στελέχη της Αρχής κατά το 1999 ανέδειξαν τη σημασία της ερευνητικής αυτής πράξης για να διακριβωθεί το βάσιμο των αναφορών που διερευνά ο Συνήγορος του Πολίτη.

Περαιτέρω εγγύηση για την αποτελεσματικότητα του ελέγχου που διεξάγει ο Συνήγορος του Πολίτη είναι η αρμοδιότητά του να προκαλεί πειθαρχική δίωξη ή άλλο διοικητικό έλεγχο των υπαίτιων οργάνων της διοίκησης, κάθε φορά που διαπιστώνεται ότι έχουν παρανομήσει ή αρνούνται να συνεργαστούν μαζί του ή παρακαλύουν την έρευνά του (άρθρο 4, παράγρ. 9). Ο Συνήγορος κατά το 1999 έκανε συχνά χρήση της παραγγελίας εσωτερικών ελέγχων προς τη διοίκηση. Όπου δε από την έρευνά του προέκυψαν αποχρώσεις ενδείξεις τέλεσης αξιόποινων πράξεων, από λειτουργό, υπάλληλο ή μέλος της διοίκησης, οι σχετικές υποθέσεις τέθηκαν υπόψη του αρμόδιου εισαγγελέα, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγρ. 10 του ιδρυτικού νόμου της Αρχής.

2. ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Η ειδική έκθεση, ως θεσμική δυνατότητα του Συνηγόρου του Πολίτη, προβλέπεται από το άρθρο 3, παράγρ. 5, στην ίδια διάταξη που ρυθμίζει και τα της ετήσιας έκθεσης. Η ειδική έκθεση δεν αρκείται στον εντοπισμό ατομικών προβλημάτων, αλλά ομαδοποιεί συναφείς περιπτώσεις και εισηγείται γενικότερες νομοθετικές και οργανωτικές ρυθμίσεις. Διαφέρει πάντως από την ετήσια έκθεση ως προς το ότι δεν εκτείνεται στο σύνολο των δραστηριοτήτων του Συνηγόρου του Πολίτη, αλλά εστιάζει σε συγκεκριμένο θέμα ή κατηγορία θεμάτων.

Κατά συνέπεια, ο Συνήγορος του Πολίτη επιλέγει τη μορφή της ειδικής έκθεσης, όταν κρίνει ότι η επεξεργασία ενός μείζονος θέματος έχει φθάσει σε σημείο ωρίμανσης ικανό να θεμελιώσει νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις, οι οποίες όμως είτε λόγω όγκου είτε λόγω επείγοντος δεν είναι δυνατόν να ενταχθούν αυτούσιες στην προσηγή ετήσια έκθεση.

Κατά το έτος 1999, ο Συνήγορος του Πολίτη ολοκλήρωσε και υπέβαλε μια ειδική έκθεση, με αντικείμενο την εναλλακτική πολιτική-κοινωνική υπηρεσία των αντιρρησιών συνείδησης, που συντάχθηκε από τον Κύκλο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ολοκληρώθηκε επίσης ειδική έκθεση από τους τέσσερις Κύκλους για τα φαινόμενα κακοδιοίκησης στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία στηρίζεται μεν σε αναφορές και διαπιστώσεις του έτους 1999, πρόκειται όμως να υποβληθεί μέσα στο 2000. Επομένως, τα συμπεράσματα και ο αντίκτυπός της θα αποτελέσουν αντικείμενο της ετήσιας έκθεσης του 2000. Το ίδιο ισχύει και για την ειδική έκθεση που επεξεργάστηκε ο Κύκλος Σχέσεων Κράτους-Πολίτη για το Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Αναγνωρίσεως Τίτλων Σπουδών Αλλοδαπής (ΔΙΚΑΤΣΑ), καθώς και για την ειδική έκθεση που επεξεργάστηκε ο Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας για το Επικουρικό Ταμείο Εργατοϋπαλλήλων Μετάλλου (ΕΤΕΜ).

2.1 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΩΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Κατά τη διερεύνηση έντεκα (και αργότερα περισσότερων) αναφορών από αντιρρησίες συνείδησης, που έχουν υπαχθεί στο καθεστώς εναλλακτικής υπηρεσίας του Ν. 2510/97, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε σοβαρές δυσλειτουργίες κατά την εφαρμογή του θεσμού, αποδιδόμενες είτε σε ατέλειες του νόμου είτε σε παρερμηνείες του. Κατά τον χειρισμό των αναφορών, ο Συνήγορος του Πο-

λίτη εισηγήθηκε στους φορείς απασχόλησης των εμπλεκόμενων αντιρρησιών συνείδησης συγκεκριμένες αλλαγές και βελτιώσεις και κοινοποίησε τα σχετικά έγγραφα του στο Επιτελείο Υπουργού Εθνικής Άμυνας (ΕΠΥΕΘΑ). Αναποκρινόμενο στα έγγραφα αυτά, το ΕΠΥΕΘΑ χαρακτήρισε την εμπλοκή του Συνηγόρου του Πολίτη ως ευπρόσδεκτη και ως μια κατ' εξοχήν διαμεσολαβητική παρέμβαση μεταξύ δύο διαμορφωθέντων μετώπων με δυσχέρεια συνεννόησης. Ειδικότερα, ο Συνήγορος του Πολίτη παρακλήθηκε να εντάξει σε ένα γενικότερο ερμηνευτικό πλαίσιο τις υποδείξεις που περιείχαν τα μέχρι στιγμής έγγραφα του και να εκφέρει γνώμη για τυχόν απαιτούμενες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις, για τις οποίες η πολιτική βούληση παρουσιάστηκε κατ' αρχήν ως δεδομένη. Αντίστοιχη έκκληση απηύθυναν στον Συνήγορο του Πολίτη και οι δύο κύριοι φορείς που εμφανίζονταν ως εκπροσωπούντες τα συμφέροντα των αντιρρησιών συνείδησης, δηλαδή ο «Σύνδεσμος Αντιρρησιών Συνείδησης» και το «Σωματείο Μαρτύρων του Ιεχωβά». Ο Συνήγορος του Πολίτη αποδέχθηκε την πρόκληση και επέλεξε να εγκαινιάσει με το θέμα αυτό τη θεσμική του δυνατότητα για σύνταξη ειδικών εκθέσεων. Η έκθεση (για το περιεχόμενο της οποίας βλ. και παραπάνω, Απολογισμός Έργου ανά Κύκλο/Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 3.1.4) συντάχθηκε με συνεκτίμηση τόσο των πρακτικών προβλημάτων που είχαν ήδη διαπιστωθεί από τις αναφορές όσο και εκτενούς συγκριτικού υλικού από δέκα ευρωπαϊκές χώρες, όπου ο θεσμός εφαρμόζεται ήδη με επιτυχία.

Η έκθεση επιδόθηκε στον Υπουργό Εθνικής Άμυνας τον Ιούλιο 1999. Αξιοσημείωτος ήταν ο αντίκτυπός της στην επιστημονική κοινότητα, δεδομένου του ζωηρού ενδιαφέροντος για το σχετικά ανεπεξέργαστο θέμα της εναλλακτικής υπηρεσίας. Εκπρόσωποι του Συνηγόρου του Πολίτη κλήθηκαν να παρουσιάσουν εισήγηση για την ειδική έκθεση σε ελληνογαλλική ημερίδα με θέμα «Σύνταγμα και Εθνική Άμυνα», που διοργάνωσαν από κοινού η Ένωση Ελλήνων Συνταγματολόγων και η γαλλική ομόλογός της τον Οκτώβριο του 1999, ενώ αυτούσιο το κείμενο της έκθεσης δημοσιεύθηκε στο επιστημονικό περιοδικό *Το Σύνταγμα* (τόμος ΚΕ'/1999). Αντίθετα, ο έμπρακτος αντίκτυπος της ειδικής έκθεσης δεν υπήρξε εκ πρώτης όψεως εξίσου ενθαρρυντικός. Έως τις 31.12.1999, το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας δεν άσκησε οποιαδήποτε νομοθετική πρωτοβουλία επί του θέματος. Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι, παρά τη συγκυρία που οδήγησε στη σύνταξή της, η ειδική έκθεση εκπονήθηκε όχι μόνο με τον βραχυπρόθεσμο στόχο της ενδεχόμενης άμεσης υλοποίησης, αλλά και με τον μακροπρόθεσμο στόχο να εμπλουτίσει τη σχε-

τική συζήτηση και να εμψυχήσει σταδιακά σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη μια διάθεση σύγχρονης, τεκμηριωμένης και διαλλακτικής αντιμετώπισης ενός ευαίσθητου θέματος, για το οποίο άλλωστε έως πριν από λίγα χρόνια ήταν αδιανόητη οποιαδήποτε συζήτηση στους κόλπους της ελληνικής δημόσιας διοίκησης.

3. ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Εκτός από τις ατομικές αναφορές πολιτών, η παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη είναι δυνατή και με τη διαδικασία της αυτεπάγγελτης έρευνας υποθέσεων που έχουν προκαλέσει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην κοινή γνώμη (άρθρο 4, παράγρ. 1, Ν. 2477/97). Ο εξαιρετικός χαρακτήρας της διαδικασίας αυτής επιβάλλει ιδιαίτερη φειδώ στη χρήση της, που έχει μέχρι στιγμής περιοριστεί σε περιπτώσεις ευάλωτων κοινωνικά χώρων για τους οποίους είναι δυσχερής η πληροφόρηση και η σύνταξη ατομικών αναφορών. Κατά το 1998 αντικείμενο αυτεπάγγελτης έρευνας του Συνηγόρου του Πολίτη αποτέλεσε η υπόθεση των συνθηκών υγιεινής σε καταυλισμό Ρομά. Το 1999 ο Συνήγορος του Πολίτη έκανε μόνο μία φορά χρήση της δυνατότητας αυτής.

3.1 ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Έναυσμα για την αυτεπάγγελτη έρευνα και την αυτοψία που διενεργήθηκαν στο Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας Αγιάσου Λέσβου «Η Θεομήτωρ» αποτέλεσαν δημοσιεύματα στον ελληνικό και ξένο Τύπο, καθώς και η προβολή του θέματος από τηλεοπτικό σταθμό, που προκάλεσαν το ενδιαφέρον και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης.

Με βάση τα δεδομένα αυτά, ο Συνήγορος του Πολίτη εξέδωσε την αρ. 1487/99 απόφασή του για αυτεπάγγελτη έρευνα και την από 5.11.99 παραγγελία αυτοψίας σε επιστήμονες του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας, προκειμένου να διερευνηθεί το καθεστώς λειτουργίας του ιδρύματος και οι πραγματικές συνθήκες διαβίωσης των τροφίμων, δηλαδή οι συνθήκες υγιεινής, σίτισης και ιατρικής περίθαλψής τους, ο σεβασμός των δικαιωμάτων τους, η τήρηση της προβλεπόμενης διαδικασίας εισαγωγής τους στο ίδρυμα, η επάρκεια και η εξειδίκευση του προσωπικού, η υλικοτεχνική υποδομή για την εξυπηρέτηση των τροφίμων, η πρόβλεψη προγραμμάτων κοινωνικής επανένταξης και ψυχαγωγίας τους, η στέγαση και η εν γένει αρωγή των τροφίμων, καθώς και κάθε άλλο στοιχείο σχετικό με τη λειτουργία του ιδρύματος και

την επίτευξη του κοινωνικού του σκοπού. Το πόρισμα της αυτεπάγγελτης έρευνας, στο οποίο θα συμπεριληφθεί η έκθεση αυτοψίας, διατυπώνει προτάσεις για την ποιοτική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη λειτουργία του ιδρύματος γενικότερα. Η ολοκλήρωσή του, καθώς και η γνωστοποίησή του στον Υπουργό Υγείας προγραμματίζεται για τις αρχές του 2000.

4. ΑΥΤΟΨΙΕΣ

Κατά τη διερεύνηση των αναφορών που υποβλήθηκαν το 1999 παρουσιάστηκε συχνά η ανάγκη να έχει ο Συνήγορος του Πολίτη άμεση αντίληψη στοιχείων κρίσιμων για τη διαμόρφωση της άποψής του. Επιτόπιες επισκέψεις και αυτοψίες στελεχών της Αρχής επέτρεψαν στην έρευνα του Συνηγόρου να αποκτήσει την αναγκαία αυτή αμεσότητα.

Συντριπτικά μεγαλύτερος ήταν ο αριθμός των αυτοψιών που διενεργήθηκε το 1999 από τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής, οι υποθέσεις του οποίου παρουσιάζουν έντονη ανάγκη διακρίβωσης πραγματικών γεγονότων και ζητημάτων τεχνικής φύσης, κυρίως των σχετικών με την πολεοδομία και την προστασία του περιβάλλοντος. Άμεσα εμπλεκόμενοι φορείς στις σχετικές αυτοψίες ήταν κατά κύριο λόγο ΟΤΑ 1ου και 2ου βαθμού, πολεοδομικά γραφεία, δασαρχεία, ο ΕΟΤ, το ΥΠΕΧΩΔΕ κ.ά. Οι αυτοψίες των άλλων Κύκλων του Συνηγόρου εστιάζτηκαν, ανάλογα με το αντικείμενό τους, σε δήμους, νοσοκομεία και άλλα ιδρύματα (βλ. παραπάνω, στο στοιχείο 3, την περίπτωση αυτεπάγγελτου ελέγχου), καθώς και σε χώρους κράτησης.

Εκτός από τη συλλογή στοιχείων, οι επιτόπιες επισκέψεις παρείχαν την ευκαιρία και για ουσιαστικό διάλογο με τα αρμόδια διοικητικά όργανα, διευκολύνοντας πολλές φορές την επίλυση του ζητήματος. Για παράδειγμα, η προσωπική συνάντηση και η καλή συνεργασία με τη Διεύθυνση Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών οδήγησε στην αποστολή εγγράφου με τηλεμοιοτυπία για την άμεση αφαίρεση του 50% των προσαυξήσεων χρέους, που η ΔΟΥ Ιωαννίνων είχε υπολογίσει εσφαλμένα σε βάρος πολίτη (υπόθεση 1471/98).

Η αυτοψία, ως μέσο διαμόρφωσης ίδιας αντίληψης του Συνηγόρου του Πολίτη για πραγματικά γεγονότα που έχουν αποφασιστική σημασία για την τήρηση των προϋποθέσεων του νόμου, ήταν συχνά το καθοριστικό στοιχείο για την κρίση του βάσιμου μιας αναφοράς. Για παράδειγμα, στις ακόλουθες περιπτώσεις οι αναφορές πολιτών κρίθηκαν βάσιμες, όταν κατόπιν αυτοψίας διαπιστώθηκε:

- Καταπάτηση δασικών εκτάσεων στην περιοχή του Αγίου Στεφάνου Αττικής. Το σχετικό πόρισμα (982/99) στάλθηκε στο ΥΠΕΧΩΔΕ και στο Υπουργείο Γεωργίας.

- Η στερούμενη αδειάς συνέχιση λειτουργίας του χώρου σταθμού μεταφόρτωσης απορριμμάτων από τον Δήμο Χαλανδρίου, παρά την αντίθετη απόφαση της νομαρχίας και τις σχετικές διαβεβαιώσεις του δήμου (828/98).

- Ανατιολόγητη διακοπή υδροδότησης ξενοδοχείου στην Αλόνησο. Παρά τις περί του αντιθέτου διαβεβαιώσεις του δημάρχου και κατά παραβίαση των αρχών της χρηστής διοίκησης, η υδροδότηση δεν αποκαταστάθηκε και ο Συνήγορος ζήτησε την παρέμβαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Θεσσαλίας για να αποτραπεί η οικονομική καταστροφή της ξενοδοχειακής επιχείρησης (5741/99).

- Αλλοίωση στοιχείων στο βιβλίο τοκετών στο Γενικό Περιφερειακό Νοσοκομείο «Αλεξάνδρα», σύνταξη ατελών και ανυπόγραφων ιστορικών νοσηλείας βρεφών, έλλειψη αρχείου πιστοποιητικών θανάτου και ελλιπής ενημέρωση του βιβλίου θανάτου των βρεφών. Η σχετική υπόθεση (1464/99) αφορούσε θάνατο νεογνού.

- Συμμετοχή τοπικών, δημοτικών και θρησκευτικών αρχών στη δημιουργία έκρυθμης κοινωνικής κατάστασης στην Κασσάνδρεια Χαλκιδικής, που εκδηλώθηκε ιδίως με τη βίαιη παρεμπόδιση των τοπικών μαρτύρων του Ιεχωβά να ανεγείρουν εκκτήριο οίκο. Για την εξομάλυνση της κατάστασης, ο Συνήγορος ζήτησε και εξασφάλισε την παρέμβαση της εισαγγελικής αρχής (υπόθεση 7001/99).

Υπήρξαν όμως και περιπτώσεις όπου η αυτοψία απέδειξε το αβάσιμο των ισχυρισμών των πολιτών κατά της διοίκησης. Για παράδειγμα, μετά την αυτοψία που διενεργήθηκε από επιστήμονα του Κύκλου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Ίδρυμα «Θεομήτωρ» της Λέσβου, ύστερα από αναφορές πέντε αντιρρησιών συνείδησης που εκπλήρωναν εναλλακτική υπηρεσία στον χώρο αυτόν, διαπιστώθηκε η καταλληλότητα του χώρου διαμονής τους από άποψη υγιεινής, καθαριότητας και διαχωρισμού του χώρου διαβίωσης των προσφυγόντων από τις εγκαταστάσεις των τροφίμων του ιδρύματος. Μετά την αυτοψία και τις υποδείξεις του Συνηγόρου του Πολίτη για τη διαμόρφωση και των παρακείμενων χώρων ώστε να μπορούν να στεγαστούν στο μέλλον περισσότεροι αντιρρησίες συνείδησης, δύο από τους ήδη υπηρετούντες αποδέχθηκαν να διαμείνουν στον διατιθέμενο χώρο (αναφορές 7909, 7912, 9223, 9224, 9225/99).

Η περίπτωση αυτή είναι χαρακτηριστική, διότι καταδεικνύει τη λειτουργικότητα της αυτοψίας ως μέσου διαμεσολάβησης μεταξύ πολιτών και δι-

οίκησης που θέτει τη διαφορά στις πραγματικές της διαστάσεις, διευκολύνοντας μερικές φορές και την προσέγγιση των δύο πλευρών. Ενδεικτικά παραδείγματα περιπτώσεων όπου η αυτοψία του Συνηγόρου του Πολίτη κινητοποίησε τη διοίκηση και αποτέλεσε έναυσμα για τη λύση ενός συνολικού προβλήματος είναι τα ακόλουθα:

- Ύστερα από αυτοψία στο Αστυνομικό Τμήμα Ομοιοίας (Αθήνα) διαπιστώθηκε ο συνωστισμός μεγάλου αριθμού κρατουμένων σε ανεπαρκείς χώρους, χωρίς να τηρούνται βασικοί όροι υγιεινής, ύστερα από υπόδειξη του Συνηγόρου προς την Αστυνομική Διεύθυνση Αθηνών, διατάχθηκε η μετάβαση ιατρικού προσωπικού για εξέταση και εμβολιασμό των κρατουμένων, καθώς και η λήψη άμεσων μέτρων για την αποσυμφόρηση και την απολύμανση των χώρων (υπόθεση 7905/99).

- Ο Νομάρχης Μεσσηνίας εξέδωσε εγκύκλιο σχετικά με τις προϋποθέσεις λειτουργίας και την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων από τα ελαιωτριβεία η οποία προβλέπει την αυστηρή εφαρμογή των οικείων κυρωτικών διατάξεων (υπόθεση 917/99).

- Η Περιφέρεια Θεσσαλίας έδωσε αυστηρές οδηγίες στον επιβλέποντα τη διάνοιξη δρόμου (εθνικής οδού) στο Πήλιο, όσον αφορά την τήρηση των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων (υπόθεση 1102/99).

Συμπερασματικά, η αυτοψία αναδείχθηκε κατά το 1999 σε σημαντικό θεσμικό εργαλείο του Συνηγόρου του Πολίτη.

5. ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ

5.1 ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Ο Συνήγορος του Πολίτη, υιοθετώντας το διαμεσολαβητικό πρότυπο προσέγγισης της σχέσης του κράτους με τον πολίτη, στοχεύει όχι μόνο να πείσει τη διοίκηση να επανεξετάσει τη στάση της σε συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου θίγονται δικαιώματα των πολιτών, αλλά και να συμβάλει στην εμπέδωση μιας θεσμικής λογικής σεβασμού του κράτους δικαίου και συνεχούς βελτίωσης του επιπέδου των παρεχόμενων από αυτήν υπηρεσιών. Προφανή παιδαγωγική λειτουργία επιτελεί η άσκηση διοικητικών πειθαρχικών ελέγχων, όταν παρατηρούνται πρακτικές που αποκλίνουν από γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου, τον νόμο ή και το Σύνταγμα, ώστε να μην καλλιεργείται στους κόλπους της διοίκησης μια αντίληψη ανομίας και ατιμωρησίας.

Η πρακτική που ακολούθησε ο Συνήγορος κατά το 1999, όταν η διαμεσολαβητική του προσπά-

θεια κατέληγε στη διαπίστωση ότι υπήρχαν ενδείξεις σοβαρής κακοδιοίκησης, ήταν η σύσταση προς τον προϊστάμενο ή τον εποπτεύοντα την οικεία υπηρεσία να διερευνηθεί σε βάθος το ζήτημα που είχε ανακύψει. Επιπλέον, σε περιπτώσεις που παρατηρήθηκε βαριά αμέλεια ή παράβαση νόμου εκ μέρους συγκεκριμένων διοικητικών οργάνων, ζητήθηκε η πειθαρχική απόδοση ευθυνών. Η διοίκηση σε γενικές γραμμές ανταποκρίθηκε παραγγέλλοντας εσωτερικούς διοικητικούς ελέγχους. Ωστόσο, οι διαδικασίες αυτές, είτε πρόκειται για άτυπους ελέγχους είτε για ένορκες διοικητικές εξετάσεις (ΕΔΕ), είναι συνήθως χρονοβόρες, διότι απαιτούν ελέγχους φακέλων, εξέταση των απόψεων όλων των εμπλεκόμενων στην υπόθεση ή και καταθέσεις μαρτύρων. Έτσι, σε πολλές υποθέσεις η διαδικασία ελέγχου που κινήθηκε εκκρεμούσε στις 31.12.1999, ενώ δεν έλειψαν περιπτώσεις όπου τα πορίσματα του διοικητικού ελέγχου δεν κρίθηκαν επαρκή από πλευράς αιτιολογίας και ο Συνήγορος ζήτησε εκ νέου έλεγχο για πληρέστερη διερεύνηση της υπόθεσης.

5.1.1 Υπηρεσίες υγείας

Σε πέντε περιπτώσεις, ο αιτούμενος έλεγχος αφορούσε νοσοκομεία. Τα νοσοκομεία αντέδρασαν θετικά και ύστερα από έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη προέβησαν σε έλεγχο ή σε ένορκες διοικητικές εξετάσεις (ΕΔΕ), που παρέμεναν εκκρεμείς στις 31.12.1999, για τα εξής θέματα:

- ψυχική και σωματική ταλαιπωρία ασθενούς κατά την προετοιμασία του χειρουργείου (ΕΔΕ από το Γενικό Κρατικό Αθηνών, υπόθεση 3144/99),

- ανάρμοστη συμπεριφορά υπαλλήλου του Τμήματος Αιμοδοσίας (ΕΔΕ από το Γενικό Κρατικό Αθηνών, υπόθεση 7153/99),

- απρεπής συμπεριφορά, πλημμελής εκτέλεση καθήκοντος νοσηλευτικού προσωπικού και μη τήρηση κανόνων υγιεινής στον χώρο του νοσοκομείου (έλεγχος από το Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Θηβών, υπόθεση 6269/99),

- αδιάφορη και ανεπαρκής αντιμετώπιση ιατρικού περιστατικού (ΕΔΕ από το Ασκληπιείο Βούλας, υπόθεση 11604/99) και

- μη έγκαιρη χορήγηση πιστοποιητικού ευδόκιμης υπηρεσίας σε ειδικευόμενο ιατρό (παραπομπή στην Επιτροπή Δεοντολογίας από το Νοσοκομείο Αμαλία Φλέμιγκ, υπόθεση 747/98/99).

5.1.2 Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες και Τελωνεία

Σε έξι περιπτώσεις, ο Συνήγορος του Πολίτη ζή-

τησε από το Υπουργείο Οικονομικών να διενεργήσει έρευνα για υποθέσεις που αφορούσαν εφορίες και τελωνεία. Ανάλογα με τη σοβαρότητα των περιπτώσεων διενεργήθηκαν απλή διοικητική έρευνα ή ΕΔΕ για τα ακόλουθα ζητήματα:

- Μη επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων τελών κυκλοφορίας αναπηρικού αυτοκινήτου σε πολίτη που δεν είχε ενημερωθεί από τη Β' ΔΟΥ Λάρισας ότι δικαιούνταν μείωση τελών. Η έρευνα από τον αρμόδιο οικονομικό επιθεωρητή δεν είχε ολοκληρωθεί στις 31.12.1999 (υπόθεση 6325/99).

- Δέσμευση αυτοκινήτου αλλοδαπής από το ΣΤ' Τελωνείο Πειραιά, διότι από αμέλεια υπαλλήλου του αεροδρομίου δεν προέκυπτε από το διαβατήριό της το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα απουσίας της από την Ελλάδα. Ολοκληρώθηκε η διενέργεια ΕΔΕ από οικονομικό επιθεωρητή και αναμένεται η διαβίβαση του πορίσματός της στον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 922/98).

- Άρνηση της Α' ΔΟΥ Φορολογίας Κεφαλαίου Αθηνών να εξετάσει επί της ουσίας την ανακλητική δήλωση φόρου κληρονομίας η οποία υποβλήθηκε για έκταση που, όπως προέκυπτε από δημόσιο έγγραφο, ανήκε στο ελληνικό δημόσιο. Διατάχθηκε η διενέργεια ΕΔΕ από οικονομικό επιθεωρητή η οποία εκκρεμούσε στις 31.12.1999 (υπόθεση 1690/98).

- Άρνηση επιστροφής φόρου από τη ΔΟΥ Αμαρουσίου, με την επίκληση παραγραφής της σχετικής αξίωσης, παρά το γεγονός ότι συνέτρεχε λόγος ανωτέρας βίας που αναστέλλει την παραγραφή. Διατάχθηκε έρευνα από οικονομικό επιθεωρητή η οποία δεν είχε ολοκληρωθεί στις 31.12.1999 (υπόθεση 11122/99).

- Συστηματική άρνηση υπαλλήλων της ΔΟΥ Αμαρουσίου να ενημερώσουν πολίτη για τον λόγο παρακράτησης ποσού από τη σύνταξή του και να τον παραπέμψουν στο αρμόδιο όργανο για την επανεξέταση της υπόθεσής του. Διατάχθηκε ΕΔΕ η οποία εκκρεμούσε στις 31.12.1999 (υπόθεση 907/98).

- Ανατιολόγητη άρνηση της ΔΟΥ Κατοίκων Εξωτερικού να χορηγήσει αντίγραφα των δηλώσεων εισοδήματος θανόντος στη θυγατέρα του, προκειμένου να ασκήσει δικαιώματα κληρονομικής διαδοχής. Ο διευθυντής της ΔΟΥ άρχισε τη διοικητική έρευνα του ζητήματος η οποία δεν είχε ολοκληρωθεί στις 31.12.1999 (υπόθεση 6357/99).

5.1.3 Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

Δύο περιπτώσεις αφορούσαν τις αρχές Τεχνολογικών Επαγγελματικών Ιδρυμάτων (ΤΕΙ):

- Στην πρώτη, ο Συνήγορος του Πολίτη, με πόρισμα που απέστειλε στα τέλη του 1999 προς

το Υπουργείο Παιδείας και τον Πρόεδρο του ΤΕΙ Αθήνας, ζήτησε τη διενέργεια ΕΔΕ για πλημμέλειες στη διαδικασία επιλογής επιστημονικού συνεργάτη στο Τμήμα Εμπορίας και Διαφήμισης (υπόθεση 1486/99).

- Στη δεύτερη, τέθηκε στο Υπουργείο Παιδείας το ερώτημα της εξέτασης τυχόν πειθαρχικών ευθυνών του προέδρου του ΤΕΙ Πάτρας για παράλειψη απάντησης σε επανειλημμένες οχλήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη. Ο Ειδικός Γραμματέας Τεχνολογικής Εκπαίδευσης δεν απάντησε σχετικά (υπόθεση 2034/99).

5.1.4 Τοπική Αυτοδιοίκηση και αποκεντρωμένες υπηρεσίες

Ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε την απόδοση συγκεκριμένων πειθαρχικών ευθυνών σε οκτώ περιπτώσεις που αφορούν υπηρεσίες και εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης 1ου και 2ου βαθμού, καθώς και σε δύο περιπτώσεις εποπτευόμενων σε επίπεδο περιφέρειας υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, τα αιτήματα για απόδοση πειθαρχικών ευθυνών αφορούσαν:

- Τον Νομάρχη Φωκίδας για μη τήρηση των όρων προστασίας του περιβάλλοντος και για μη εκτέλεση αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας σε σχετική σύσκεψη στη Λαμία εξέφρασε τις επιφυλάξεις του για τη λήψη πειθαρχικών μέτρων κατά του νομάρχη (υπόθεση 2119/99).

- Τον Δήμαρχο Γέρακα Αττικής για άρνηση εφαρμογής του νόμου που αφορά τον τρόπο καταβολής τιμήματος προσκυρωτέου ακινήτου. Ο Διευθυντής Τοπικής Αυτοδιοίκησης Ανατολικής Αττικής ζήτησε εξηγήσεις από τον δήμο (υπόθεση 5848/99).

- Τον Δήμαρχο Χαλανδρίου για τη λειτουργία χώρου μεταφόρτωσης απορριμμάτων χωρίς άδεια και για άρνηση συνεργασίας με τον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 828/98).

- Τον Δήμαρχο Ερυθρών για παράβαση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας περί ελεύθερης πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα. Μετά το πόρισμα του Συνηγόρου, ο δήμαρχος χορήγησε τα αιτούμενα στοιχεία προϋπολογισμού του δήμου, καθώς και εκείνα που αφορούσαν εκταφές και έσοδα από τέλη νεκροταφείου. Ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας δεν προέβη σε πειθαρχικό έλεγχο (υπόθεση 1613/98).

- Τον Δήμαρχο Θιναλίου Κερκύρας για μη επισκευή επικίνδυνου δρόμου. Ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας δεν προέβη σε πειθαρχικό έλεγχο (υπόθεση 1837/99).

- Τον Αντιδήμαρχο Παλαιού Φαλήρου για πα-

ράλειψη απομάκρυνσης εγκαταλελειμμένων αυτοκινήτων που αποτελούν εστία μόλυνσης. Ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας δεν προέβη σε πειθαρχικό έλεγχο (υπόθεση 8970/99).

- Υπαλλήλους της Διεύθυνσης Μεταφορών της ΝΑ Αττικής για ανεπίτρεπτη καθυστέρηση στη διαγραφή από τα αρχεία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης αυτοκινήτου που αποσύρθηκε το 1991. Ήδη διατάχθηκε η πειθαρχική διερεύνηση της υπόθεσης από το Υπουργείο Μεταφορών (υπόθεση 812/99).

- Υπαλλήλους της πολεοδομίας Ναυπάκτου, Άμφισσας, Άνω Λιοσίων, Ανατολικής Αττικής, Ανατολικού Τομέα Αθήνας για άρνηση συνεργασίας με τον Συνήγορο του Πολίτη. Μόνο σε μία περίπτωση υπήρξε απάντηση, από τη Νομάρχη Αθηνών, που προέβαλε λόγους επιείκειας για τη μη άσκηση του ελέγχου (υποθέσεις 21/98, 145/98, 2099/99, 3140/99, 3870/99). Ανάλογη περίπτωση παρατηρήθηκε και με υπαλλήλους του πολεοδομικού γραφείου του Δήμου Γλυφάδας για παραλείψεις και άρνηση συνεργασίας με τον Συνήγορο. Το σχετικό αίτημα δεν κατέληξε μεν στη διενέργεια πειθαρχικού ελέγχου, συνέβαλε όμως στην αποκατάσταση της εφεξής καλής επαφής και της ενημέρωσης του Συνηγόρου από τον δήμο (υπόθεση 1007/98 κ.ά.). Σε μία περίπτωση διεξήχθη έρευνα κατά υπαλλήλων της πολεοδομίας, από την οποία, σύμφωνα με τη Νομαρχία Καβάλας, δεν διαπιστώθηκαν παραβάσεις (υπόθεση 31/99).

- Υπάλληλο του Δασονομείου Αγίου Στεφάνου Αττικής για παράβαση καθήκοντος σχετικά με καταπάτηση δασικών εκτάσεων. Δεν υπήρξε απάντηση από τον Δασάρχη Πεντέλης (υπόθεση 1024/98).

- Το ΔΣ του Κρατικού Παιδικού Σταθμού Λουτρακίου, λόγω παράνομης αναστολής της λειτουργίας του σταθμού. Με έγγραφο της Περιφέρειας Πελοποννήσου διατάχθηκε η διενέργεια ΕΔΕ από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κορινθίας και αναμένεται το πόρισμά της (υπόθεση 501/99).

5.1.5 Γενικές παρατηρήσεις

Από την εμπειρία που αποκόμισε ο Συνήγορος του Πολίτη κατά το έτος 1999, η συμπεριφορά της δημόσιας διοίκησης στο ζήτημα της διενέργειας πειθαρχικών ελέγχων είναι εξόχως προβληματική. Ενώ στις περισσότερες των περιπτώσεων οι αρμόδιες υπηρεσίες αποδέχθηκαν το αίτημα του Συνηγόρου για διεξαγωγή πειθαρχικού ελέγχου, κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου αυτού διαπιστώθηκε αβελτηρία ή ακόμη και έλλειψη συνεργασίας. Οι χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις δυστροπίας στην αναζήτηση πειθαρχικών ευθυνών παρατηρήθηκαν

όταν τα προς έλεγχο διοικητικά όργανα ανήκαν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, πρώτου και δεύτερου βαθμού, κατ' εξοχήν δε όταν επρόκειτο για αιρετά όργανα.

Η εμπειρία του 1999 ανέδειξε επίσης πρόσθετα προβλήματα που αφορούν την αρτιότητα της διαδικασίας πειθαρχικών ελέγχων. Σε τρεις περιπτώσεις διερεύνησης καταγγελιών από αστυνομικές αρχές και σε μία περίπτωση ΕΔΕ κατά εκπαιδευτικού, ο Συνήγορος του Πολίτη είχε την ευκαιρία να θέσει προς το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και το Υπουργείο Παιδείας αντίστοιχα το ζήτημα των διαδικαστικών εγγυήσεων αμεροληψίας των εσωτερικών ελέγχων της διοίκησης.

Ύστερα από σχετική κριτική που άσκησε ο Συνήγορος στη διαδικασία προκαταρκτικής έρευνας κατά εκπαιδευτικού, από Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ο Υφυπουργός Παιδείας ανέθεσε εκ νέου τη διεξαγωγή ένορκης διοικητικής εξέτασης σε ανώτερο στέλεχος των κεντρικών υπηρεσιών του Υπουργείου, μη συνδεδεμένο με δεσμούς συγγένειας ή εντοπιότητας με την πόλη στην οποία προέκυψε το πρόβλημα. Από τη λεπτομερή εξέταση του πορίσματος της ΕΔΕ αυτής όμως, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι τα συμπεράσματα δεν αιτιολογούνται πλήρως, στον βαθμό που παραλείφθηκε η εξέταση συγκεκριμένων προσώπων και η διερεύνηση συγκεκριμένων περιστατικών. Κατόπιν αυτού, ο Συνήγορος υπέδειξε στο Υπουργείο την ανάγκη διενέργειας συμπληρωματικής ΕΔΕ και ο Υφυπουργός Παιδείας διέταξε την εκ νέου συμπληρωματική διερεύνηση της υπόθεσης, η έκβαση της οποίας εκκρεμούσε στις 31.12.1999 (υπόθεση 2043/99).

Ύστερα από αίτημα του Συνηγόρου, ο οποίος δέχθηκε αναφορά για χειροδικία και εξευτελιστική συμπεριφορά σε βάρος αλλοδαπού σε αστυνομικό τμήμα, διενεργήθηκε έρευνα από τη Διεύθυνση Αστυνομίας Αθηνών, η οποία δεν διαπίστωσε ανάρμοστη συμπεριφορά εκ μέρους των εμπλεκόμενων αστυνομικών. Από τον προσεκτικό έλεγχο του σχετικού πορίσματος, ωστόσο, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι δεν διερευνήθηκαν διεξοδικά οι καταγγελίες του αναφερομένου και ότι οι συμπερασματικές κρίσεις του πορίσματος δεν ήταν πλήρεις και αιτιολογημένες. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι οι διενεργήσαντες την έρευνα υιοθέτησαν ανεπιφύλακτα στο πόρισμά τους τις καταθέσεις των εγκαλούμενων αστυνομικών, χωρίς να σταθμίσουν και να αξιολογήσουν τις περί του αντιθέτου καταθέσεις του καταγγέλλοντος και των μαρτύρων, ενώ ορισμένα από τα καταγγελλόμενα περιστατικά δεν διερευνήθηκαν καθόλου. Κατόπιν αυτού, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε τη συμπληρωματική διενέργεια έρευνας, αίτημα που

έγινε δεκτό από τη Διεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας (υπόθεση 9292/99). Η διερεύνηση της υπόθεσης εκκρεμούσε την 31.12.99.

Σε δύο ακόμη παρεμφερείς περιπτώσεις, ο Συνήγορος επισήμανε τα σημεία όπου έπασχε η αρτιότητα της αποδεικτικής διαδικασίας και η πληρότητα της αιτιολογίας του πορίσματος της αρχικής διοικητικής έρευνας εκ μέρους των αστυνομικών αρχών (υποθέσεις 5881 και 12786/99). Η δεύτερη υπόθεση είναι πρόσφατη, ενώ για την πρώτη η διοίκηση της αστυνομίας ήδη ανταποκρίθηκε και διέταξε τη διενέργεια νέας έρευνας.

Ως προς το κρίσιμο, για την εμπέδωση του κράτους δικαίου στη χώρα μας, θέμα της αξιοπιστίας των εσωτερικών ελέγχων της διοίκησης, ο Συνήγορος του Πολίτη επιφυλάσσεται να εκφέρει τεκμηριωμένη κρίση όταν θα έχει ολοκληρωθεί ικανός αριθμός από τις εκκρεμούσες υποθέσεις που αναφέρονται στο παρόν τμήμα της έκθεσης. Προς το παρόν πάντως, η εικόνα που φαίνεται να διαμορφώνεται είναι αυτή μιας δημόσιας διοίκησης στην οποία επικρατεί περισσότερο η τάση να συγκαλύπτονται οι ευθύνες και εν γένει να μη τίγονται τα «κακώς κείμενα» παρά να αναζητούνται οι υπεύθυνοι πράξεων παρανομίας και κακοδιοίκησης. Έτσι ερμηνεύονται, εν μέρει τουλάχιστον, και οι εξόφθαλμες εκείνες καταστάσεις ανομίας και διαφθοράς, που τείνουν να εγκατασταθούν ως ενδημικά φαινόμενα σε ολόκληρους τομείς της δημόσιας διοίκησης. Στο κρίσιμο αυτό θέμα ο Συνήγορος του Πολίτη θα επανέλθει στην έκθεση του έτους 2000.

5.2 ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΡΧΗ

5.2.1 Διαβίβαση υποθέσεων στις αρμόδιες εισαγγελικές αρχές

Η ενημέρωση των εισαγγελικών αρχών όταν προκύπτουν ενδείξεις τέλεσης αξιόποινων πράξεων αποτελεί υποχρέωση του Συνηγόρου του Πολίτη που απορρέει από τον ιδρυτικό του νόμο (άρθρο 4, παράγρ. 10, Ν. 2477/97). Εφαρμόζοντας αυτή τη διάταξη, ο Συνήγορος του Πολίτη ενημέρωσε τις αρμόδιες εισαγγελικές αρχές, όταν στην πορεία της έρευνάς του προέκυψαν αποχρώσεις ενδείξεις τέλεσης αξιόποινων πράξεων. Οι περιπτώσεις εφαρμογής αυτής της διάταξης κατά το 1999 ήταν οι ακόλουθες:

α) Αποστολή εγγράφου προς τον αρμόδιο εισαγγελέα, με αφορμή τη διαπίστωση από τον Συ-

νήγορο του Πολίτη της κατ' εξακολούθηση μη εκτέλεσης από το Δημοτικό Συμβούλιο Ρεθύμνης των αποφάσεων της Περιφέρειας (επιτροπή του άρθρου 18 του Ν 2218/94) περί ανακλήσεως άδειας λειτουργίας καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος (υπόθεση 2927/99).

β) Ανάλογη αποστολή εγγράφου που αφορούσε τη γνησιότητα διαγράμματος που είχε υποβληθεί στην πολεοδομία Καβάλας για την έκδοση οικοδομικής άδειας (υπόθεση 171/99).

γ) Διαβίβαση προς τον αρμόδιο εισαγγελέα πορίσματος που αφορούσε την καταπάτηση δασικών εκτάσεων στην περιοχή Αγίου Στεφάνου Αττικής (υπόθεση 982/99).

5.2.2 Έναρξη εισαγγελικής έρευνας

Στις ακόλουθες περιπτώσεις, οι αρμόδιες εισαγγελικές αρχές προέβησαν σε παραγγελία προκαταρκτικής εξέτασης ή σε άσκηση ποινικής δίωξης, μετά τη διαβίβαση των πορισμάτων του Συνηγόρου του Πολίτη:

α) Με βάση πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη που περιείχε αποχρώσεις ενδείξεις ότι είχε γίνει μετάγγιση μολυσμένου αίματος κατά τη διάρκεια εγχείρισης στο Γενικό Περιφερειακό Αντικαρκινικό Νοσοκομείο Πειραιώς (Νοσοκομείο Μεταξά), ο αρμόδιος εισαγγελέας άσκησε ποινική δίωξη. Ειδικός επιστήμονας του Συνηγόρου έδωσε κατάθεση κατά την προανάκριση (υπόθεση 346/98).

β) Προκαταρκτική εξέταση διατάχθηκε μετά τη διαβίβαση στον αρμόδιο εισαγγελέα του πορίσματος της έρευνας του Συνηγόρου του Πολίτη, που είχε ως αντικείμενο πλημμέλειες της διαδικασίας που ακολουθήθηκε σχετικά με τον θάνατο νεογνού στο Γενικό Περιφερειακό Νοσοκομείο Αλεξάνδρα (υπόθεση 1464/99).

γ) Ο αρμόδιος εισαγγελέας παρήγγειλε διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης σχετικά με ενέργειες υπαλλήλων της Διεύθυνσης Χωροταξίας-Πολεοδομίας της ΝΑ Φθιώτιδας, κατόπιν διενέργειας ΕΔΕ, που είχε ζητήσει ο Συνήγορος του Πολίτη (υπόθεση 1817/99).

Στο τέλος του 1999 βρίσκονταν σε εξέλιξη οι εισαγγελικές έρευνες για όλες τις παραπάνω υποθέσεις. Ο Συνήγορος του Πολίτη ελπίζει ότι η τελική τους έκβαση θα του επιτρέψει να συναγάγει χρήσιμα συμπεράσματα ως προς τη λειτουργία της διοίκησης αλλά και την ελεγκτική του αποστολή σε παρεμφερείς περιπτώσεις.

